

K AKTUÁLNÍM PROBLÉMŮM PŘÍPRAVY ŽENIJNÍCH JEDNOTEK ÚKOLOVÝCH USKUPENÍ

TO THE CURRENT PROBLEMS OF TASK FORCES ENGINEER UNITS TRAINING

Tibor Palasiewicz, Jaroslav Zelený a Pavel Skalický

***Abstract:** The article discusses the current problems of engineer units within brigade task group training, appraisal of these problems and their mutual relations. Department of Military Engineering of University of Defence is for a long time concerned with changes in the concept of contemporary warfare and its influences on providing of engineer support of operations troops. Using analytical methods the department has looked for key problems and their possible solutions, which would be applicable in practice and which leads to increasing the effectiveness of support provided to all kinds of troops in operations.*

Klíčová slova: ženijní vojsko, úkolové uskupení, problémy, výcvik, kauzální diagnóza

1 Úvod

Katedra ženijní podpory Univerzity obrany provádí průběžné šetření u útvaru a jednotek ženijního vojska Armády České republiky (AČR) zaměřené na získání aktuálních a relevantních informací o přípravě, výcviku a nasazení příslušníků ženijního vojska. Tyto informace jsou využívány v rámci výuky v odborných předmětech studijního modulu velitel ženijních jednotek a kurzu řízení ženijní podpory, dále jsou zpracovávány do studijních textů a využívány pro plnění dílčích cílů výzkumných projektů, na kterých katedra ženijní podpory Univerzity obrany participuje.

Oslovování příslušníci ženijního vojska jsou nejen z řad velitelů jednotek, ale také důstojníci (praporčíci) štábů na různých úrovních velení v rámci ženijního vojska AČR. Poznatky získané v rámci cvičení štábů ženijních praporů (ze studia obsahu zpracované dokumentace na cvičení, z praktické účasti na cvičení) a z rozhovorů s příslušníky štábů ženijních praporů, ukazují na poměrně hluboké neznalosti teorie základních druhů vševojskového boje. **K příčinám tohoto stavu nepochybně patří:**

- mnohaleté jednostranné zaměření AČR na činnosti v rámci zahraničních operací;
- neprocvičování podpory základních druhů bojové činnosti;
- organizační odtržení jednotek druhů vojsk, což někdy vede ke stavu, kdy jeden druhého ani nepotřebuje, nevyžaduje podporu a zabezpečení své činnosti;
- cvičení probíhají z ekonomických důvodů v redukované podobě, maximálně do stupně rota, ve stále stejných prostorech, s malým množstvím techniky, munice a materiálu;

- teoretická příprava štábů je problematická, praktická příprava probíhá sporadicky, ne vždy při respektování předurčení podřízených jednotek, důstojníků a praporčíků praporů;
- úzká specializace některých odborností (např. EOD) činí mnoho vojáků v klasické bojové činnosti omezeně použitelných.

Cvičení, která proběhla v minulých letech, také ukazují, že u účastníků není z hlediska teoretických znalostí a praktických zkušeností mnohdy na čem stavět, čímž dochází zákonitě k různým deformacím z hlediska představy o průběhu přípravy a vlastním vedení bojové činnosti (činnosti vojsk) v konkrétním prostoru operace. Projevují se neznalostí z hlediska zásad a způsobů plnění úkolů v rámci ženijní podpory operace (činnosti vojsk), použití a součinnosti jednotek druhů vojsk, jejich vzájemné podpory, ochrany a zabezpečení.

2 Identifikace vztahů mezi zjištěnými problémy

Příslušníci ženijního vojska na základě svých zkušeností z vojskové praxe uvádí vedle dalších informací také množství problémů, jejichž řešení považují za zásadní pro zlepšení plánování, organizace a řízení ženijní podpory činností jednotek úkolových uskupení v operacích. Zjištěné dílčí problémy byly rozděleny do dvou hlavních kategorií:

1. Management:

- neznalost velitelů vytvářených úkolových uskupení o možnostech použití a schopnostech přidělených jednotek ženijního vojska;
- speciální vybavení ženijního vojska (např. detektory kovů) je zaváděno jako standardní výbava vojskových jednotek, není tedy nutno využívat ženijní jednotky;
- nasazení ženijních jednotek v zahraničních misích jako samostatných bojových jednotek;
- využívání ženijních jednotek jako pěších (motorizovaných) bojových jednotek;
- velitelé uskupení vyžadují plná samostatnost ženijních jednotek při plnění jednotlivých úkolů ženijní podpory;
- využití EOD jednotek v obraně nebo útoku je omezené a náročnější, nejčastěji se tedy využívají jako roznětové hlídky, jednotky ochrany na místech velení, apod., neřeší se jejich možné využití v hloubce vlastních sil na likvidaci nevybuchlé munice;
- velitel úkolového uskupení v bojové situaci požaduje použití ženijních jednotek v reálném (aktuálním) čase, nicméně ani v rámci výcviku na simulátorech nemá odborník ženijního vojska potřebný čas na splnění úkolů, stejně tak i při výcviku ve výcvikových prostorech, vše je řešeno tzv. „operačními skoky“, a tak není řešena problematika činnosti ženijních jednotek a jejich správné a včasné použití (nasazení), čímž dochází k odtržení od reality jak pro ženisty, tak pro velitele úkolového uskupení;
- poradní orgán velitele pro oblast ženijní podpory úkolového uskupení nemá dostatečnou autoritu k prosazení řešení v rámci plánování i řízení bojové činnosti;
- není řešeno využití ženijních jednotek pro podporu činností ostatních druhů vojsk (např. příprava polních letišť).

2. Technické prostředky:

- chybí programové a technické vybavení pro zrychlení zpracování a distribuci dat;
- chybí programové vybavení pro předzpracování projektů (např. návrhy základen, modelové použití zatarasovacích prostředků v reálném terénu, elektronické mapové podklady);

- zastaralé materiální a technické vybavení jednotek ženijního vojska neumožňuje plně rozvíjet možnosti nasazení ženijních jednotek pro podporu činností ostatních druhů vojsk v současném pojetí taktiky boje (digitální obraz, dynamické prostředí boje, atd.);
- u jednotek ženijního průzkumu chybí softwarové a technické prostředky pro přenos informací v reálném čase;
- ženijní jednotky nejsou vybaveny stejnými prostředky jako bojové jednotky, tím dochází k rozkrytí ženijních prostředků v sestavě;
- dochází k nákupu civilní techniky, která není využitelná v bojových činnostech, a tím dochází ke zkreslení pohledu na ženijní jednotky určené k přímé podpoře jednotek.

Ze zjištěných podnětů od příslušníků ženijního vojska bylo provedeno rozřídění, přeformulování a seskupení do obecného souboru problémů, který bude dalším cílem šetření. Za hlavní problémy současného stavu přípravy a výcviku v oblasti ženijní podpory činnosti úkolových uskupení lze považovat:

- neznalost možností použití a schopností ženijního vojska u velitelů úkolových uskupení;
- speciální ženijní vybavení je zaváděno jako standardní výbava ostatních vojskových jednotek;
- ženijní jednotky nejsou využívány dle svého předurčení;
- vyžaduje se úplná samostatnost při plnění jednotlivých úkolů ženijní podpory úkolových uskupení;
- poradní orgán velitele nemá dostatečnou autoritu;
- chybí programové vybavení pro usnadnění plánování úkolů ženijní podpory;
- chybí programové a technické vybavení pro rychlé zpracování a přenos informací;
- zastaralé nebo neodpovídající technické prostředky pro plnění úkolů ženijní podpory;
- není procvičována součinnost ženijních jednotek vyčleněných pro podporu činností úkolového uskupení;
- časová náročnost plnění ženijních úkolů.

Pro identifikaci klíčových příčin a následku, ze získané množiny problémů, byla použita kauzální diagnóza (tabulka 1).

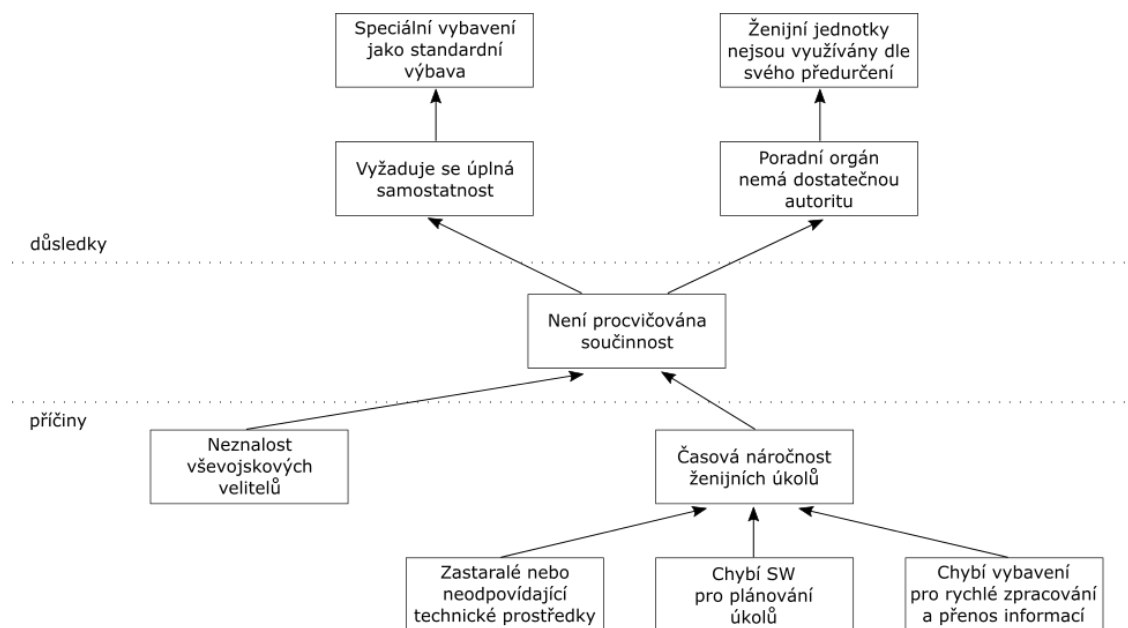
Tabulka 1 Stanovení klíčového problému pomocí kauzální diagnózy

problém příčina	neznalost vševojskových velitelů	speciální vybavení jako standardní výbava	ženijní jednotky nejsou využívány dle svého předurčení	vyžaduje se úplná samostatnost	poradní orgán nemá dostatečnou autoritu	chybí SW pro plánování úkolů	chybí vybavení pro rychlé zpracování a přenos informací	zastaralé nebo neodpovídající technické prostředky	není procvičována součinnost	časová náročnost ženijních úkolů	P
neznalost vševojskových velitelů		1	1	1	1	0	0	0	1	0	5
speciální vybavení jako standardní výbava	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0
ženijní jednotky nejsou využívány dle svého předurčení	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0
vyžaduje se úplná samostatnost	0	1	0		0	0	0	0	0	0	1
poradní orgán nemá dostatečnou autoritu	0	0	1	0		0	0	0	0	0	1
chybí SW pro plánování úkolů	0	0	0	0	0		0	0	1	1	2
chybí vybavení pro rychlé zpracování a přenos informací	0	0	0	1	0	0		0	1	1	3
zastaralé nebo neodpovídající technické prostředky	0	1	1	0	0	0	0		1	1	4
není procvičována součinnost	0	1	1	1	1	0	0	0		0	4
časová náročnost ženijních úkolů	0	1	1	1	0	0	0	0	1		4
N	0	5	5	4	2	0	0	0	5	3	
N+P	5	5	5	5	3	2	3	4	9	7	
N-P	-5	5	5	3	1	-2	-3	-4	1	-1	

Zdroj: vlastní

Jako klíčový problém (příčina) se projevilo nprocvičování součinnosti v průběhu praktické přípravy úkolových uskupení. Dalším významným problémem se jeví časová náročnost plnění jednotlivých ženijních úkolů, kvůli které je nutno řešit včasné zasazení ženijních jednotek tak, aby úkoly ženijní podpory činnosti vojsk byly splněny v požadovaném čase.

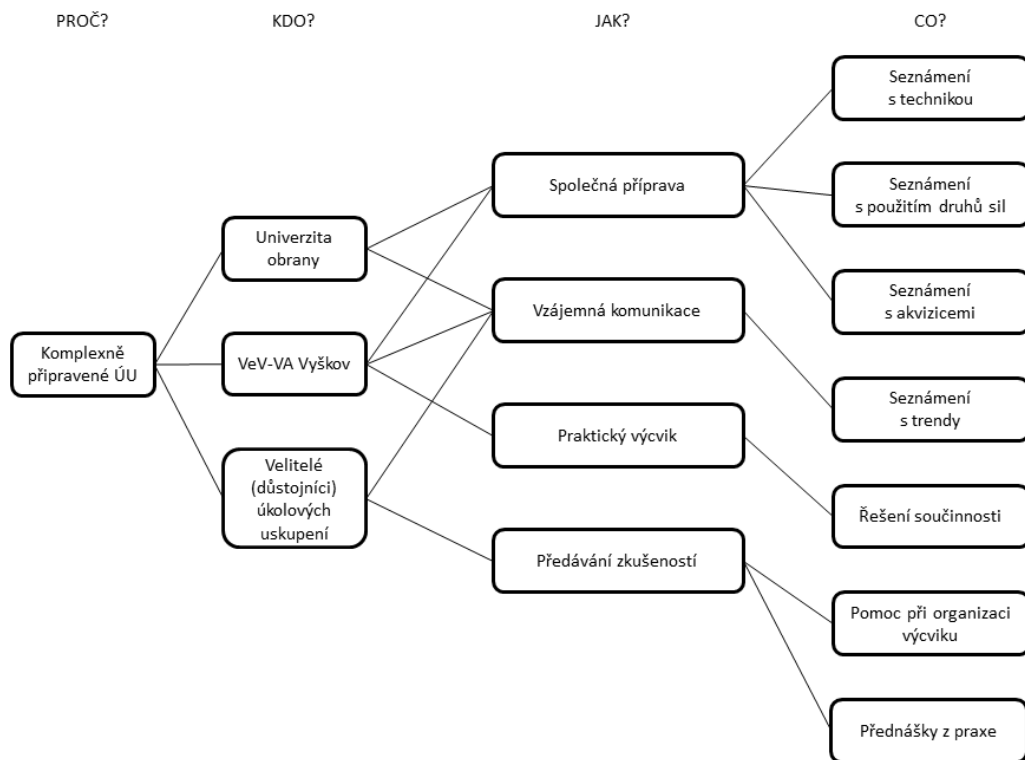
Hlavní příčiny a následky jsou dále graficky znázorněny na obrázku 1.

Obrázek 1: Grafické znázornění vztahů mezi jednotlivými problémy
Zdroj: vlastní

3 Návrh možného řešení

Organizace a příprava úkolových uskupení je složitý proces a je důležité si uvědomit, že každé úkolové uskupení bude specifické dle plněního úkolu. Pokud chceme nalézt systémové řešení pro přípravu příslušníků úkolových uskupení. Musíme se podívat na námi zjištěné nedostatky z širší perspektivy. Pro nastínění možných řešení byla použita metoda Impact mapping uvedena na obrázku 2.

Obrázek 2: Využití Impact mapping při řešení problému
Zdroj: vlastní

Cílem tohoto procesu je komplexně připravené úkolové uskupení, které je schopné plnit požadované úkoly v plném spektru operací. Z pohledu ženijního vojska je potom nutné se zabývat efektivním řešením podpory činností jednotek všech druhů vojsk v operaci. K naplnění tohoto cíle přispívá součinnostní výcvik úkolového uskupení, ve kterém jsou zařazeny úkoly ženijní podpory a jejich plnění ve prospěch všech jednotek úkolového uskupení v reálném čase. K tomu je ale potřebné, aby velitelé jednotek byli alespoň seznámeni se schopnostmi a možnostmi plnění těchto úkolů silami a prostředky ženijního vojska, které jsou zařazeny do sestavy úkolového uskupení. Z toho potom vyplývá, že všichni velitelé musí mít minimálně obecné povědomí o rolích a hlavních úkolech ženijní podpory činností vojsk v operacích.

Za prvotní (základní) přípravu důstojníků, tedy velitelů, Armády České republiky (AČR) jsou odpovědné školící a vzdělávací instituce AČR, hlavně Univerzita obrany (UO) v Brně, kde je garantem taktické a vševojskové přípravy katedra taktiky Fakulty vojenského leadershipu UO, která ve spolupráci s odbornými katedrami musí řešit vzájemnou součinnost jednotlivých druhů vojsk s důrazem na praktické řízení a plnění požadovaných úkolů. Tuto problematiku je nutné řešit v rámci společné přípravy, při které musí být studenti seznámeni:

- s technickými prostředky a jejich možnostmi při plnění jednotlivých úkolů podle jejich předurčení;
- s použitím jednotek jednotlivých druhů sil, jejich předurčením, schopnostmi, organizací a řízením v průběhu plnění úkolů v operaci;
- s požadavky na výběr a nákup nové techniky a výzbroje.

Pro zjištění informací o aktuálních směrech vývoje (jak v oblasti technického vybavení, tak i v oblasti použití sil v operacích) a jejich následné implementaci do přípravy personálu AČR musí být zajištěna komunikace mezi institucemi navzájem.

Do praktického výcviku u Velitelství výcviku - Vojenské akademie ve Vyškově musí být zařazena problematika řešení součinnosti všech druhů sil pro plnění požadovaných úkolů podle jednotlivých druhů operace. U obou institucí jsou však připravováni absolventi primárně na pozici velitelů čet jednotlivých druhů vojsk. Následující formou vzdělávání na štábní a vyšší velitelské funkce je kurz vyšších důstojníků, který je organizován u Univerzity obrany.

Dalším významným činitelem, který má vliv na přípravu důstojníků-velitelů, jsou přímo velitelé nebo důstojníci štábů, kteří mají praktické zkušenosti z přípravy nebo nasazení úkolových uskupení. Na základě svých zkušeností poskytují aktuální a relevantní informace z praktické přípravy a nasazení jednotek v operacích vzdělávacím institucím. Dále se formou přednášek a pomoci při organizaci a řízení výcviku přímo podílí na přípravě důstojníků pro jejich budoucí zařazení u vojsk na pozice velitelů nebo důstojníků štábů.

Značnou časovou náročnost plnění úkolů ženijní podpory vojsk nelze úplně odstranit, protože ženijní práce vykonávané ženijními jednotkami vyžadují určitý čas na přípravu a vlastní provedení. Lze ji však minimalizovat například zařazením ženijních jednotek do sestavy bojových jednotek, aby plnily bezprostřední úkoly ženijní podpory operace okamžitě a svou činnost zahájily v aktuálním čase. Aby však mohly ženijní jednotky poskytovat tuto bezprostřední podporu činností vojsk, je nutné doplnit jejich technické vybavení o prostředky, které mohou být nasazeny v sestavě prvosledových jednotek.

Tyto prostředky musí také poskytovat ochranu příslušníkům ženijní jednotky při plnění jednotlivých úkolů, zároveň musí být uzpůsobené pro plnění vybraných mechanizačních prací v rámci ženijní podpory operujících jednotek a musí umožňovat uložení a převoz potřebného materiálu pro činnost ženijní jednotky.

V současné době je technika využívaná jednotkami ženijního vojska zastaralá a nesplňuje požadované parametry pro její nasazení při plnění úkolů přímé ženijní podpory úkolového uskupení v boji. Tato problematika je řešena dlouhodobě a neustále naráží na problém finančního omezení nákupů technického vybavení ženijních jednotek. Podle posledních informací náčelníka ženijního vojska AČR však dochází ke zlepšení v této oblasti. Byly vytvořeny integrované pracovní týmy, jejichž úkolem je provést výběr, hodnocení a specifikaci potenciální techniky podle požadovaných parametrů pro její zavedení do výzbroje ženijního vojska AČR.

Dále je vhodné pro rychlejší nasazení jednotek ženijního vojska řešit jejich vybavení prostředky automatizovaného systému velení a řízení. Vybavení technickými prostředky tohoto systému bude řešeno tak, jak bude tento systém postupně zaváděn do všech jednotek AČR.

Pro zrychlení plánování, provedení kalkulací, přípravy a řízení ženijní podpory úkolového uskupení je však nutné řešit programové vybavení v rámci automatizovaného systému velení a řízení. Některé štábní úlohy již zavedený informační systém velení a řízení řeší, ale pro zjednodušení a zrychlení činnosti důstojníků štábů úkolových uskupení ženijní odbornosti je nutné řešit zpracování a zařazení vybraných úkolů ženijní podpory činnosti vojsk do tohoto systému. Tyto jednotlivé úkoly musí být podrobně rozpracovány do určitého algoritmu, podle kterého bude vytvořena programová aplikace zařazená do automatizovaného systému velení a řízení. Výstupem této aplikace bude zpracovaná dokumentace včetně provedených materiálních a časových kalkulací pro plnění daného úkolu ženijní podpory činnosti vojsk. V současnosti se touto problematikou zabývá katedra ženijní podpory Univerzity obrany v rámci řešení projektu pokročilého automatizovaného systému velení a řízení (PASVŘ-II).

4 Závěr

V rámci šetření u jednotek ženijního vojska AČR poukázali dotazovaní příslušníci, kteří mají praktické zkušenosti v oblasti plánování, řízení a plnění úkolů ženijní podpory činnosti vojsk, v rámci přípravy a výcviku brigádního úkolového uskupení na aktuální problémy, které značně ovlivňují jejich vlastní činnost, a tím i poskytovanou podporu úkolovému uskupení v operaci. Řešením těchto problémů dojde ke zlepšení a zvýšení efektivity ženijní podpory činností jednotek druhů vojsk.

S využitím analytických metod byl identifikován klíčový problém, kterým je obcházení ženijních činností a vyhýbání se nasazení ženijních jednotek při poskytování ženijní podpory činnosti vojsk. K důvodům tohoto stavu lze zařadit nízkou úroveň znalostí velitelů úkolových uskupení z hlediska schopností a možností jednotek ženijního vojska při plnění úkolů ženijní podpory činností vojsk v operacích a značnou časovou náročnost plnění jednotlivých úkolů ženijní podpory úkolového uskupení.

Určité zlepšení stavu při řešení těchto příčin lze očekávat s možností nákupu nových technických prostředků pro jednotky ženijního vojska AČR. Tento proces se v současné době nachází v počáteční fázi. To znamená, že probíhá identifikace vybraných druhů a typů techniky pro plnění úkolů ženijní podpory činností vojsk, následně pracovní týmy provedou jejich specifikaci a hodnocení podle požadovaných parametrů a na základě jejich doporučení se bude realizovat nákup vhodných prostředků.

Dalším z řešení se nabízí projekt pokročilého automatizovaného systému velení a řízení, na kterém se podílí příslušníci katedry ženijní podpory Univerzity obrany. V současnosti se provádí identifikace jednotlivých úkolů ženijní podpory činností vojsk a jejich algoritmizace pro vytvoření aplikace, která usnadní plánování a řízení činností ženijních jednotek úkolového uskupení.

Souběžně je ale také nutné řešit úroveň znalostí velitelů úkolových uskupení v oblasti plnění úkolů ženijní podpory činností vojsk. Pro zlepšení současného stavu, kdy často dochází k nevyužívání ženijních jednotek k poskytování ženijní podpory činnosti vojsk a také k jejich nasazování pro plnění úkolů, které nemají se ženijní podporou jednotek a útvarů úkolového uskupení nic společného, je nutné provést revizi učební dokumentace se zaměřením na organizaci a řízení podpory činností vojsk, praktické procvičování a větší zařazení odborníků z praxe do procesu přípravy důstojníků-velitelů.